

ביאורים במאמרי רבינו

מאמרי חסידות
מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
עם ביאור ופירוש

מאמר ד"ה
והנה פרח מטה אהרן גו'
א' דר"ח תמוז ה'תשל"ג

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

קובץ זה נדפס
לעילוי נשמת

הו"ח התמים
ר' יעקב

בן הרה"ח מאיר צבי ע"ה

סטמבלר

חסיד נאמן ומסור
לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נלב"ע י"א ניסן ה'תש"ע
ת.נ.צ.ב.ה

קובץ זה נדפס ע"י ולזכות
הר"ר ירחמיאל מנחם מענדל

וזוגתו מרת רבקה פייגא

ילדיהם

חיה מושקא, אריה לייב שאול, יהודה
מאיר, שלום דובער, שניאור זלמן

גולדשמיד

להצלחה רבה ומופלגה

בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו

בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי

מתוך שמחה וטוב לב

קובץ זה נדפס על-ידי ולזכות
ר' מרדכי

וזוגתו מרת חיה מושקא שיחיו

בן שבת

ולזכות

ליאור בת מרדכי,

יהושע בן אברהם שיחיו

יזכו להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר
יפנו בגשמיות וברוחניות

ולזכות ר' דוד ציון בן יצחק

וזוגתו זהבה בת מרדכי שיחיו

לרפואה שלימה וקרובה

ולהצלחת בית הספר החדש 'מנחם

מענדל אקדמי'

סגל המורים והמורות וכל העוסקים

במלאכת הקודש

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת

ר' שמואל אייזיק הלוי

בן הרה"ח הרה"ת

ר' אברהם הלוי ע"ה

נלב"ע ליל ש"ק ה' סיון,

ערב חג השבועות, התשע"ב

וזוגתו מרת מרים

בת הרב צבי הירש ע"ה

נלב"ע ועש"ק פ' בא ה' שבט תש"פ

פאפאק

ת.נ.צ.ב.ה

על-ידי ולזכות

משפחתם לאויוש"ט

פתח דבר

בשבח והודיה לה' יתברך, מוגש בזה לפני ציבור הלומדים מאמר נוסף בסדרת 'ביאורים במאמרי רבינו'.

מאמר זה נאמר על-ידי כ"ק אדמו"ר בהתוועדות שבת פרשת קרח א' דראש-חודש תמוז ה'תשל"ג, ויצא-לאור מוגה בקונטרס כ"ח סיון ה'תש"נ.

בקונטרס זה נוספו למאמר קיצורים וסיכומים, ונתבארו הענינים והמושגים המובאים בו. הביאורים נלקטו ונכתבו על ידי הרה"ת ר' מנחם מענדל שיחי' אשכנזי, והסתייענו רבות בהסברים שהשמיע הרה"ח ר' יואל שיחי' כהן בהזדמנויות שונות.

*

תודתנו נתונה להרה"ת יואב שיחי' למברג על כתיבת הסיכומים ועריכת הביאורים.

כמו כן אנו מודים להנהלת קה"ת על נתינת רשות מיוחדת להדפסת המאמרים.

*

מאמר מבואר זה, מצטרף למאמרים ושיחות שיצאו לאור על ידנו בשנים קודמות, ובייחוד לסט הספרים "ביאורים במאמרי רבינו", שני כרכים, המאגד שלושים ואחד מאמרים, מסודרים לפי מועדי השנה, ערוכים מחדש בצורה בהירה. את הספרים ניתן להשיג בקה"ת ובחנויות הספרים המובחרות.

לבקשת רבים, ניתן להוריד את הקונטרס, כמו גם הקונטרסים האחרים שנתבארו על ידנו, בכתובת: www.biurim.022.co.il.

*

כבר אמר דוד המלך, "שגיאות מי יבין" (תהלים יט, יג), ויתכן שנפלו אי-הבנות בעניינים המבוארים. על כן בקשתנו שטוחה בפני ציבור המעיינים לשלוח אלינו את הערותיהם ונתקנן בהזדמנות הראשונה אי"ה.

יהי רצון מהשי"ת שהעיסוק בדא"ח בכלל ובתורת רבינו במיוחד, יזרז את קיום הייעוד: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט).

כ"ח סיון ה'תשפ"א

כתובת למשלוח הערות: ת.ד. 485 כפר חב"ד. או: mm.ashkenazi@gmail.com

תוכן כללי

הטעם שאדם נידון בכל יום אף שמוזנותיו קצובים לו מראש השנה • אופן המשכת ההשפעה מלמעלה למטה • שני עיכובים אפשריים בהמשכת ההשפעה • מעלת ההמשכה של ברכת כהנים

בס"ד. ש"פ קרחה, א' דר"ח תמוז ה'תשל"ג*

והנה פרח מטה אהרן גו' ויגמול שקדים¹, ומבואר בלקו"ת ד"ה זה², דהטעם שגמל שקדים דוקא הוא כי שקדים הם ממהירים להגמר יותר מכל הפירות³ א [ומוסיף בלקוטי תורה שם⁴, שלכן נקראים בשם שקדים מלשון שקידה ומהירות, כמו"ש מקל שקד גו' כי שוקד אני על דברי לעשותו. ויש לומר, שהכוונה בהוספה זו שהמהירות מתבטאת בשם היא לרמז דהמהירות שבשקדים הוא ענינו, וכידוע⁵ ששמו של דבר מורה על ענינו ב], ולכן רומזים על הכהונה, כי ההשפעות הנמשכות על-ידי אהרן הכהן [אהרן אותיות נראה⁶] הן במהירות. ועל דרך זה הוא בנוגע לכל

להצ"צ מצות ברכת כהנים (דרמ"צ קיב, א-ב). אוה"ת נשא כרך 1 ס"ע א'תשמא ואילך.

(3) קה"ר עה"פ (יב, ז) וישב העפר – הובא בלקו"ת שם. וראה גם פרש"י עה"פ פרשתנו שם. ובכ"מ.

(4) ועל דרך זה בסהמ"צ להצ"צ שם.

(5) ירמ"א, יא-יב. וראה מפרשים שם. קה"ר שם. ובכ"מ. – נסמנו בלקו"ש חכ"ג ע' 117 הערה 34. ח"י"ח ע' 388 הערה 70.

(6) ראה שעהיה"א פ"א. תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) סימן א (נדפס באגרות-קודש ח"א ס"ע רפח ואילך).

(7) זח"ג קג, א. לקו"ת וסהמ"צ שם. ובכ"מ.

(* יצא לאור בקונטרס כ"ח סיון – תש"ג, "ה, כ"ח סיון, שנת ה'תש"ג". "לקראת יום הבהיר כ"ח סיון הבעל"ט, התחלת שנת החמישים ליום בו ניצלו כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבניית הצדקנית נ"ע – יבחל"ח – מעמק הבכא האירופאי והגיעו צלחה לארצות הברית (ביום ב', כ"ח סיון ה'תש"א), שאו התחילה תנופה חדשה בחזוקת והפצת התורה והיהדות והפצת המעינות, על-ידי כ"ק אדמו"ר (מהרי"צ) נ"ע, ביסוד את המוסדות המרכזיים "מחנה ישראל", "קה"ת" ו"מרכז לעניני חינוך", ומסרם להנהלת כ"ק אדמו"ר שליט"א).

(1) פרשתנו (קרח) יז, כג.

(2) סוף פרשתנו (נה, ג ואילך). וראה גם סהמ"צ

ביאורים במאמרי רבינו

בלשון-הקודש הן אותיות הדיבור המשתלשלות ממדרגה למדרגה מעשרה מאמרות שבתורה על-ידי חילופים ותמורות האותיות ברל"א שערים, עד שמגיעות ומתלבשות באותו נברא להחיותו.

וזהו מה שמסופר במדרש (במדבר רבה חוקת יט, ג) שדווקא אדם הראשון ידע לתת שמות לכל בעלי החיים ולא מלאכי השרת, שכן חכמתו של אדם הראשון היתה לראות בכל דבר את הכח האלוקי שבו, וזוהו ידע את שמו.

ג "אהרן אותיות נראה"

שעל ידי אהרון נראה ונמשך גילוי אלקותו ית' (לקו"ת בהעלותך א, ל. דרמ"צ קיב א).

א "שקדים הם ממהירים להגמר יותר מכל הפירות"

"השקד משעת חניטתו ועד גמר בשולו עשרים ואחד יום" (רש"י ירמיה יא, ב).

ב "שמו של דבר מורה על ענינו"

בשונה משאר הלשונות, שהשמות שניתנו בהן לכל דבר ודבר הם שמות הסכמיים (שנקרא והוסכם כך מטעמי נוחות, על מנת שבני אדם יוכלו להבין זה את זה), הרי שמו של כל דבר כפי שנקרא בלשון-הקודש מורה על עצם הדבר חיותו ושורשו. ובלשון אדמו"ר הזקן שעהיה"א פ"א: "בכל הנבראים שבעולם, השמות שנקראים בהם

הכהנים בני אהרן, דכשהכהנים מברכים את העם, נמשכת השפעה למטה במהירות גדולה בלי עיכובים (כדלקמן סעיף ז).

סיכום: הטעם שמטה אהרון גמל שקדים, כי הם ממהירים להגמר, בדומה להשפעת אהרון וברכת הכהנים שהן במהירות גדולה.

ב) והענין הוא⁸, דשורש כל ההשפעות הוא ממדת חסדו ית', חסד דאצילות. ובכדי שיומשכו מהחסד שבאצילות השפעות גשמיות, בני חיי ומזוני, הוא על-ידי שהחסד יורד ומשתלשל בכל המדריגות שמאצילות ועד עשי'. ובכל המשכה ממדריגה למדריגה יש דין ומשפט, אם תומשך השפעה בהמדריגה שלמטה או שתשאר בהמדריגה שלמעלה.

וזהו שמתפללים ומבקשים בכל יום בתפילת שמונה עשרה רפאנו, ברוך עלינו, אף שמזונותיו של אדם קצובים לו מראש-השנה ועד יום-הכפורים⁹ (והכוונה במזונותיו כאן היא לכל ג' הענינים דבני חיי ומזוני¹⁰), כי הכתיבה וחתומה טובה שבראש-השנה ויום-הכפורים הוא המשכת החסד במלכות דאצילות, ובכדי שתהי' השפעת החסד בענינים גשמיים הוא על-ידי ירידת והתלכשות החסד דמלכות דאצילות בהחסד דבריאה, ולאחרי-זה בהחסד דיצירה ודעשי'. וזהו שאמרו חז"ל אדם נידון בכל יום¹¹, אף שכבר נגמר דינו בראש-השנה וביום-הכפורים, כי הדין שבראש-השנה וביום-הכפורים הוא שיומשך החסד להאדם במלכות דאצילות¹², והדין שאדם נידון בכל יום הוא, אם הוא ראוי שהחסד שנמשך כבר על נפשו למעלה בראש-השנה ויום-הכפורים ירד ויומשך (בבריאה יצירה ועשי' עד שיומשך) למטה בעולם-

הם ב' דעות, וראה לקו"ת שם, דגם לדעת ר' יוסי (ר"ה שם) דאדם נידון בכל יום [וכן לדעת ר' נתן (ר"ה שם) דאדם נידון בכל שעה] – עיקר הדין הוא בראש-השנה שלפן אנו מתפללים ומבקשים כתיבה וחתומה טובה בראש השנה, וכן לאידך, שגם לרבנן דפליגי אר' יוסי (ר"ה שם), יש דין בכל יום – שלפן מבקשים בכל יום הבקשות שבשמונה-עשרה. וראה בארוכה קונטרס ומעין מאמר כ ואילך. וראה שם מאמר כב בסופו, דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. וראה לקו"ת ש"ט ע' 375 ואילך.

8) בהבא לקמן ראה לקו"ת וסהמ"צ שם. וראה גם סהמ"צ להצ"צ מצות תגלחת מצורע כשיטהר (דרמ"צ קו, א ואילך). סידור ופיה"מ שבהערה 18. קונטרס ומעין סוף מאמר יז ואילך.

9) ביצה טז, א.

10) כ"ה בקונטרס ומעין שם מאמר כא בתחלתו.

11) ר"ה טז, א. בהשקפה ראשונה היה ניתן לומר שאין סתירה בין זה ש"אדם נידון בכל יום" לבין זה ש"נגמר דינו בראש השנה וביום הכיפורים" שכן

ביאורים במאמרי רבינו

ראש), כשם שבראש נמצאת כללות החיות ומשם היא מתפרטת לפרטים באברי הגוף הפרטיים. כך בראש השנה נמשכת כללות החיות (כפי שהיא בעולם האצילות) שהיא השורש להשפעות שימשכו במשך השנה בענינים גשמיים.

ד"הדין שבראש השנה .. הוא שיומשך החסד להאדם במלכות דאצילות" וזהו הטעם הפנימי לכך שנקרא הוא בשם "ראש השנה" ולא תחילת השנה (ובאופן כללי גם יום הכיפורים וכל חודש תשרי נקרא בשם

הזה הגשמי, או שישאר החסד למעלה ויוסיפו לו תענוג למעלה ה'. ולכן מתפללים בכל יום רפאנו וברך עלינו וכו', שהחסד שנקצב לו בראש-השנה וביום-הכפורים יומשך למטה בעולם-הזה הגשמי, ובעולם-הזה עצמו – בענינים גשמיים 1. (ב) ועוד ענין בהדין שבכל יום¹², דכיון שהחסד שלמעלה הוא חסד רוחני, הרי גם לאחרי הפסק-דין שיומשך למטה בעולם-הזה, יש דין ומשפט באיזה ענין יומשך החסד. ולכן תיקנו להתפלל בכל יום י"ב ברכות אמצעיות שיש בהן שאלת כל צרכי האדם וצרכי הציבור כולן¹³.

סיכום: שורש כל ההשפעות הוא מחסד של אצילות, ובכדי שיומשך שפע גשמי, החסד יורד משם ומשתלשל בכל המדריות. הדין בראש-השנה וביום-הכפורים הוא שיומשך החסד לאדם במלכות דאצילות, והדין שאדם נידון בכל יום הוא (א) אם חסד זה ימשך לעולם הזה בגשמיות, (ב) ובאיזה ענין יומשך החסד.

(ג) **והנה** עיקר הדין ומשפט באיזה ענין יומשך החסד (ענין ה' הני"ל) הוא כשהחסד שנקצב לו בראש-השנה וביום-הכפורים הוא חסד מצומצם ביותר, שאינו מספיק שיומשכו ממנו כל ג' הענינים דבני חיי ומזוני אלא רק שנים מהם או אחד מהם, שאז יש דין ומשפט אם השפעת החסד תהי' בבני או בחיי או במזוני. ותפלת הצדיק מועלת להחליף מענין לענין¹⁴. [וכהסיפור ע"ד הבעש"ט, שבאו אליו חשוכי בנים לבקשו שיתפלל לה' שיהי' להם בנים, והאיש ההוא הי' עשיר גדול, ואמר הבעש"ט שבאם הם מסכימים שיהיו עניים יהי' להם בנים. וכשקיבלו עליהם, נולדו להם בנים ונעשו עניים. והיינו שהבעש"ט ראה שהחסד שנקצב להם לא יספיק על בנים ועושר יחד, ועל-ידי תפלתו פעל להחליף השפעת החסד מעשירות לבנים¹⁴]. ויש לומר, שאז [כשהחסד הוא מצומצם שאינו מספיק על כל הענינים דבני חיי ומזוני], הדין ומשפט הוא ביותר. ובכדי שיוחלף החסד מענין לענין הוא דוקא על-ידי תפלת צדיק. אבל בכללות גם כשהחסד מספיק לכל ג' הענינים דבני חיי ומזוני, יש דין ומשפט בכל יום בנוגע לכל השפעה פרטית, ולכן מתפללים בכל יום י"ב ברכות אמצעיות שיש בהן שאלת כל הדברים.

סיכום: עיקר הדין באיזה ענין יומשך החסד הוא כשהחסד הנקצב מצומצם ולא מספיק, ולזה נדרשת תפלת צדיק כדי להחליף השפעת החסד מענין לענין. אך גם כשהחסד מספיק יש דין ומשפט על כל השפעה והשפעה ונדרשת תפילה.

14 קונטרס ומעין שם. וראה גם סה"צ להצ"צ מצות תגלחת מצורע כשיטהר שם (קז, ב).

12 ראה קונטרס ומעין שם מאמר יט בסופו.

13 רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ד.

ביאורים במאמרי רבינו

יכולה להיות בענינים רוחניים בהשגת התורה, קרבת אלוקים, באהבה ויראה בתפילה וכיו"ב. והבקשה היא שההשפעה תהיה בענינים גשמיים.

ה "ויוסיפו לו תענוג למעלה" בגן עדן (ראה לקמן סעיף ו).

ו "בעולם-הזה עצמו - בענינים גשמיים" כלומר, בעולם-הזה עצמו ההשפעה

ד) **וצריך** להבין, הרי הדין שבראש-השנה ויום-הכפורים הוא (א) על האדם כמו שהוא למטה (נשמה בגוף) [ובפרט לפי המובא בלקו"ת¹⁵ מהגהות מיימוני¹⁶ שאדם נידון בראש-השנה בעניני עולם-הזה], (ב) והדין ומשפט הוא (לא רק בנוגע להשפעת החסד בכלל, אלא גם) בנוגע להפרטים¹⁷ [וכדמוכח גם מזה שבהתפלות בראש-השנה ויום-הכפורים מבקשים גם על ענינים פרטיים], ואף-על-פי-כן אדם נידון בכל יום באותם שני ענינים לכאורה: באיזה ענין יומשך לו החסד שנקצב עליו בראש-השנה ויום-הכפורים, ויתירה מזו, שהוא נידון אם ההשפעה שנקצבה לו תומשך בעולם-הזה או שיוסיפו לו תענוג וכו' למעלה (הביאור לקמן סעיף ו).

סיכום: הרי הדין בראש-השנה ויום-הכפורים הוא על האדם כמו שהוא למטה וגם בנוגע לענינים פרטיים, ואם כן על מה אדם נידון בכל יום.

ה) **ויובן** זה על-פי מ"ש בסידור¹⁸ עה"פ¹⁹ יום ליום יביע אומר, שבימי החול ישנם כמה עיכובים בהמשכת ההשפעה למטה, וביום השבת, המשכת ההשפעה היא במהירות, יביע אומר, יביע לשון מהירות²⁰. ומבואר שם²¹, דזה שבימי החול אפשר שההשפעה תתעכב ולא תומשך למטה, הוא כמשל אדם שדן בשכלו על איזה דבר אם ראוי לעשותו אם לאו ובא למסקנא והחלטה שראוי לעשותו, ואף-על-פי-כן אפשר להיות שזה ישאר בשכלו ולא יבוא במעשה בפועל. ויתירה מזו, שכאשר הדבר נוגע למעשה בפועל הוא שוקל בדעתו עוד פעם אם לעשות בפועל כפי שהחליט בשכלו. דהגם שהחלטה בשכל היתה שראוי לעשות הדבר, מכל-מקום, כיון שהעשי' שנרגשה אצלו בהחלטת שכלו היא עשי' כמו שכלולה בשכל ה', לכן, כשבא הדבר לידי מעשה בפועל, מעשה כמו שהוא בפני

15) דרושים לר"ה נט, ב.

16) לרמב"ם הל' תשובה פ"ג אות א (כשם הרמב"ן בשער הגמול שלו).

17) ובקונטרס ומעין שם מאמר כא בתחלתו "דבראש-השנה ויום-הכפורים נגמר פרטי עניני האדם על כל השנה לחיים כו' וכן לכל המאורעות שלו".

18) סידור עם דא"ח קפ, ב ואילך. וראה בארוכה

פירוש המילות לאדאמ"צ פכ"ו ואילך (יד, סע"ג ואילך). וראה לקו"ת פרשתנו ד"ה זה (נו, א) "ועמ"ש במ"א על פסוק יום ליום יביע אומר".

19) תהלים יט, ג.

20) ראה זח"ב קלו, ב (ובנצו"א שם) – הובא בלקו"ת, סידור ופיה"מ שם.

21) סידור שם (קפ, ד). פיה"מ שם פכ"ו.

ביאורים במאמרי רבינו

ז "ביע לשון מהירות"

'מבע' לשון מהירות, שכן תרגום של "וחש עתידות למו" הוא "ומבע דעתיד להון" (לקו"ת קרה נ א-ב). וענין זה שייך ליום השבת דוקא בו מאיר גילוי התענוג האלוקי, שמצידו ההשפעה היא במהירות בלי עיכובים, כדלקמן סעיף ז (סידור עם דא"ח קפ ד).

ח "עשיה כמו שכלולה בשכל"

כלומר, הגם שהחלטה בשכל היתה שראוי לעשות, בכל זאת הדין והמסקנא שלו היו מהי השקפת השכל בנוגע לעשיה, האם ראוי לעשות, ולא העשיה בפועל. שכן את השכל מעניין ההבנה והסברות שבדבר ולא המעשה עצמו.

עצמו (נפרד מהשכל), צריך להתייעץ ולדון בשכלו עוד פעם אם לעשות כן בפועל. ובפרטיות, שני ענינים בזה ²². (x) שהחלטת השכל (שראוי לעשות הדבר) אינה מחייבת את המעשה, דכיון שהמעשה הכלול בשכל והמעשה בפועל (כמו שהוא בפני עצמו נפרד מהשכל) הם שני ענינים, לכן אפשר שהחלטת השכלית לא תביא אותו למעשה, היינו שלא יחשוב אפילו בנוגע למעשה בפועל ²³. (ב) ויתירה מזו, שגם כשיחשוב על דבר זה, אפשר להיות אצלו סברא שלא לעשות, וצריך לדון עוד פעם ¹.

והנה הסדר יא דשלשה לבושי הנפש הוא מחשבה דיבור ומעשה ²³ יב. ובכדי שתהי' ההמשכה מהשכל (או מהמדות) למעשה הוא על-ידי המחשבה והדיבור ²⁴ יג. והמחשבה שעל ידה נמשך ל(הדיבור ו)המעשה היא שחושב איך לעשות. וכיון שמחשבה זו היא נפרדת מהשכל [שהמחשבה שהיתה אצלו תחלה, כשדן בשכלו והחליט שראוי לעשות, היתה בטילה להשכל (לדיון השכל ולהחלטתו), וענינה של המחשבה הוא רק שעל ידה נרגש השכל. מה-שאיין-כן

24) שעהיה"א שם.

22) כ"ה להדיא בפיה"מ שם (טו, ג).

23) תניא פ"ד. שעהיה"א פ"ח (פה, ב). ובכ"מ.

ביאורים במאמרי רבינו

שכן האדם יכול לדבר ולעשות דברים שאינו מזדהה איתם בהבנתו ורגשותיו. ואפילו במחשבתו, לחשוב דברים שאינו מבין ואינו מסכים עליהם בשכלו כמו $2+2=5$. מה-שאיין-כן שכל ומידות הם מה שהאדם מזדהה עימו.

ט "היינו שלא יחשוב אפילו בנוגע למעשה בפועל" כי את השכל עניין ההבנה שבדבר, האם ראוי לעשות ולא העשיה בפועל.

לכן ניתן לצוות אדם לחשוב גם מה שאינו מבין אך לא ניתן לצוות להבין, וכדי לשנות את הבנתו ומידותיו נדרשת יגיעה.

י "אפשר להיות אצלו סברא שלא לעשות, וצריך לדון עוד פעם" שכן כאשר מדובר על מצב מעשי הדברים יכולים להיראות אחרת, ויכולים להימצא צדדים חדשים שלא שמו אליהם לב כשהיה מדובר רק על השקפה.

ולכן מחשבה דיבור ומעשה נחשבים ללבושי הנפש בדוגמת בגדי האדם, שניתן בקלות לפושטם וללובשם.

יא "והנה הסדר"

יג "ובכדי שתהי' ההמשכה .. למעשה הוא על-ידי .. והדיבור"

בקטע הקודם ביאר חילוק כללי בין המעשה כפי שכלול בשכל למעשה בפועל, והמעבר ביניהם. כאן יפרט ג' פרטים בזה.

בשער היחוד והאמונה שבהערת רבינו 24 מביא דוגמה לכך ש"הדבור מביא לידי מעשה הצדקה וחסד", ו"כגון המלך שמצוה לעבדיו ליתן". אך ענין זה שהמעבר ממחשבה למעשה הוא דרך דיבור קיים אפילו אם האדם לא מדבר בפועל. כלומר, בכל מעשה שאדם עושה צריכה

יב "לבושי הנפש הוא מחשבה דיבור ומעשה" מחשבה דיבור ומעשה הם רק פעולות ואינם הנפש עצמה, מה-שאיין-כן שכל ומידות הם הנפש עצמה.

המחשבה איך לעשות הוא מהות בפני עצמו שנפרד מהשכל [ד], לכן, ההמשכה²⁵ מהחלטת השכל להמחשבה לעשות היא על-ידי עיכוב, בשני ענינים הנ"ל. (כ) שהחלטת השכל אינה מחייבת את המחשבה, (ב) ויתירה מזו, שבכדי להמשיך הענין במחשבה, צריך לדון עוד פעם. ועל דרך זה הוא בההמשכה ממחשבה לדיבור, דכיון שהדיבור הוא למטה ממחשבה, דמחשבה היא לעצמו והדיבור הוא לזולתו, לכן, ההמשכה שממחשבה לדיבור היא על-ידי עיכוב. וגם בזה שני ענינים הנ"ל. (כ) דהמחשבה (מצד עצמה) אינה מחייבת את הדיבור, שאפשר שישאר הענין במחשבתו ולא יחשוב אפילו אם לדבר בזה, (ב) ויתירה מזו, שבנוגע לדיבור (גם כשחושב אם לדבר) יש אצלו ספק והוא צריך להתייעץ ולדון על זה. דכיון שמחשבה היא לעצמו ודיבור הוא לזולתו, לכן, גם לאחרי שהחליט בנוגע למחשבה, הוא מסופק עדיין אם להביא זה גם בדיבור, לגלות לזולתו. ועל דרך זה הוא בההמשכה מדיבור למעשה, דכיון שהמעשה נפרד יותר מהדיבור, לכן ההמשכה מדיבור למעשה היא על-ידי עיכוב, בשני ענינים הנ"ל. (כ) שהדיבור אינו מחייב את המעשה, (ב) ושבכדי להמשיך מדיבור למעשה, צריך להתייעץ ולדון עוד פעם. ועל-פי הידוע²⁶ שמחשבה ודיבור שייכים זה לזה, דאותם האותיות שהיו תחלה במחשבה נמשכים אחר-כך בדיבור, מה-שאיין-כן המעשה הוא ענין בפני עצמו טו, יש לומר, שהעיכוב בההמשכה מדיבור למעשה (בנוגע לשני ענינים הנ"ל) הוא עיכוב גדול יותר מהעיכוב בההמשכה ממחשבה לדיבור.

25) בהבא לקמן ראה סידור ופיה"מ שבהערה 21.

26) לקו"ת ר"פ בלק. ובכ"מ.

ביאורים במאמרי רבינו

הוא משום שבמחשבה זו המעשה יותר מוחשי על כן המחשבה אינה בטלה. בסגנון אחר, במחשבה זו ישנו דמיון תמונת וציור המעשה הגשמי, ותמונת וציור המעשה הגשמי הם מחשבה ואינן הסברות והשקלא וטריא של השכל. ועל דרך שמוצייר במחשבתו ציור אותיות שהן אינן השקלא וטריא של השכל (ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה א' ע' פא "כשחושב איך ומה לעשות כפי הוראת השכל בבנין וציור וכה"ג הרי מצוייר במחשבה אופן המעשה והציור או שמדמה ומצייר אותיות הכתב במחשבתו .. ונמצא הרי ירד אור השכל בכח הדמיון וציור המעשה שבמחשבה". וראה גם תורת חיים שמות ל, א).

טו "מעשה הוא ענין בפני עצמו"

מחשבה ודיבור שניהם הם אותיות, אלא שבמחשבה האותיות עדינות יותר. ואילו מעשה הוא פעולה. בפרטיות יותר, מעשה ענינו לפעול

תחילה המחשבה לעבור דרך 'ענין' הדיבור ורק אחר-כך היא יכולה להגיע לידי מעשה, ראה במילואים.

יד "ענינה של המחשבה הוא רק שעל ידה נרגש השכל. מה-שאיין-כן המחשבה איך לעשות הוא מהות בפני עצמו"

כלומר, גם קודם כשדן בשכלו האם ראוי לעשות הדבר היתה מחשבה, שהרי האדם לא יכול להרגיש את השכל ללא מחשבה, אך היא היתה רק צינור שדרכו עוברת השקלא וטריא של השכל, המחשבה עצמה לא הורגשה, שכן האדם היה מונח בהבנה ולא במחשבה (כשם שהמעשה עצמו לא הורגש, מפני שהורגשה השקפת השכל על הענין). שלכן כשאדם טרוד בשקלא וטריא הוא לא שם לב שהוא 'חושב'.

מה-שאיין-כן "כשחושב איך לעשות" המחשבה מורגשת בתור דבר נפרד מהשכל. ואולי

סיכום: המשכת ההשפעה למטה היא כמשל אדם הבא להחלטה שראוי לעשות דבר מה, ואף על פי כן לא תמיד הדבר יגיע לידי פועל. כי כדי שיימשך מהנפש ויגיע למעשה הסדר הוא מחשבה דיבור ומעשה, ובכל א' מהשלבים יתכן עיכוב בשני ענינים: א. ההחלטה אינה מכריחה שיירד למדריגה שתחתיו. ב. כדי להמשיך לדרגה שמתחת צריך לדון בזה עוד פעם.

(ו) **ועל דרך זה** הוא בהנמשל למעלה, דהדין ומשפט שבראש-השנה ויום-הכפורים הוא המשכת החסד במלכות דאצילות (כנ"ל סעיף ב), וידוע²⁷ שאצילות ובריאה יצירה עשי' הם דוגמת כחות הפנימיים (שכל ומדות) וג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה טו', ולכן, אף שהדין ומשפט שבראש-השנה

(27) תו"א ר"פ וירא. ובכ"מ.

ביאורים במאמרי רבינו

נבראים שחוץ ממנו, על דרך הלבושים שהם רק פעולות האדם ואינם בהכרח מה שהוא אוהו ומרגיש (כדלעיל ביאור י'). וגם כאשר חושב מה שאוהו ומרגיש, עצם מציאות אותיות המחשבה אינו תחושה נפשית (הבנה או רגש) אלא רק כלי המעביר את התחושה הנפשית, לכן הם רק לבושים ואינם האדם.

ובלבושים גופא, במחשבה (כאשר חושב כפי שאוהו בשכלו) האותיות בטילות כלפי השכל והמדות ואינן ניכרות, ומשום כך יכול להאיר במחשבה ריבוי אור השכל ותוקף המידות. מה- שאין-כן דיבור בו האותיות הם בישות ומורגשות אין מאיר ריבוי אור הנפש, כמו שרואים שכאשר הוא בתוקף המידות אינו יכול לדבר כלל, וכמו כן ריבוי השכל אינו יכול להצטמצם באותיות הדיבור. ועד כדי כך שכאשר הוא מונח לגמרי בשקלא וטריא לא שם לב שהוא חושב.

וכך עולם הבריאה הוא בתכלית הביטול ולכן מאיר בו ריבוי אור האצילות, מה- שאין-כן עולם היצירה שהוא מציאות אי אפשר שיאיר בו עולם האצילות (ויקח קרח תשי"ז).

עולם היצירה (מלשון צורה) הוא דוגמת דיבור שמצייר אותיות המחשבה ממש, כי מה שחושב הוא מדבר, ועל-כן יצירה נחשב כגילוי של עולם הבריאה. מה- שאין-כן עולם העשיה הוא ענין

פעולה מנותקת מהאדם ולא להעביר לזולת את השכל ומידות שהיו בדיבור ומחשבה, למשל במעשה הזריקה (שהוא בדרך כלל הדוגמה למעשה בדא"ח (ד"ה גדול יהיה כבוד הבית תשכ"ב הע' 43)), אין שום התלבשות נפשית של שכל או רגש, אלא הוא מבוסס על 'אימון' בלבד. ואפילו מעשה אמנות (ציור וכיו"ב) בו מלוכש משהו מנפש האדם - הבנתו ורגשותיו (הנרגשים בפרטי הפעולה), הרי הם בצמצום גדול מכפי שהם במחשבה ודיבור. שלכן פעולת המעשה היא (אפילו) בדומם, בשונה מדיבור ששייך לדבר רק לזולת שהוא כמהותו - שיכול לקלוט את שכלו ורגשותיו של המדבר (המשך תער"ב ח"א פרס"ג).

משום כך, מעשה יש גם אצל בהמה, כגון התנת צרורות, דישה ברגליה, אך אין אצלה דיבור. וראה במילואים.

מזו "אצילות ובי"ע הם דוגמת כחות הפנימיים (שכל ומדות) וג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה"

אצילות היא אלוקות ולכן היא דוגמת כחות פנימיים שכל ומדות, שענינם הוא מה שאדם מבין מרגיש אוהב וכו', היינו מה שהוא 'אוהו' ומזדהה (ואמנם הוא ית' בעצמותו מרומם מספירות פרטיות, אבל כבר כתב הרמב"ם ש"הוא וחכמתו אחד"). מה- שאין-כן בריאה יצירה ועשיה הם

ויום-הכפורים הוא בנוגע להשפעה בעולם-הזה הגשמי, מכל-מקום, כיון שכללות האצילות (גם המלכות דאצילות) הוא דוגמת כחות הפנימיים שלמעלה ממחשבה דיבור ומעשה, הכתיבה וחתומה טובה שבראש-השנה ויום-הכפורים שיומשך שפע גשמי היא דוגמת החלטת השכל שראוי הדבר לעשותו, שהמעשה (כמו שהוא בהחלטת השכל) כלול בהשכל, ובכדי שתומשך ההשפעה בעולם העשי' [ובפרט בעולם-הזה הגשמי] צריכה להיות תחלה ההמשכה בעולם המחשבה (בריאה) ועולם הדיבור (יצירה). וההמשכה ממלכות דאצילות לבריאה, ועל דרך זה מבריאה ליצירה, ומכל-שכן מיצירה לעשי', הוא על-ידי עיכוב, בשני ענינים הנ"ל, כנ"ל.

ועל-פי זה יש לבאר את שני הענינים ששאלנו אודותם לעיל סעיף ד, (א) שיכול להיות שהשפע שנקצב בראש-השנה ויום-הכפורים יומשך ברוחניות ועד שאפשר שההמשכה ברוחניות תהי' בגן-עדן, אף שהדין בראש-השנה ויום-הכפורים הוא בנוגע להשפעה גשמית, כי באצילות, ועל דרך זה בבריאה ויצירה, גם ענינים הגשמיים שדנים עליהם הם כלולים ברוחניות, בדוגמת המעשה שבהחלטת השכל, ועל דרך זה במחשבה ודיבור, שהמעשה כלול בהשכל י. (ב) וזהו גם שבכל יום יש דין ומשפט באיזה ענין יומשך החסד, אף שהדין ומשפט שבראש-השנה ויום-הכפורים הוא בנוגע לכל הפרטים, כי הענינים דעשי' כמו שהם בשרשם באצילות, ועל דרך זה בבריאה ויצירה, הם מופשטים מציוור גשמי, ולכן, יש דין ומשפט באיזה אופן תצטייר ההשפעה בגשמיות.

סיכום: אצילות היא בדוגמת השכל והמידות, ובריאה יצירה ועשיה בדוגמת מחשבה דיבור ומעשה, ולכן גם אחר שנקצב לאדם בראש השנה וביום הכיפורים יתכן (א) שענין זה ישאר ברוחניות, כי בעולמות אלו ענינים גשמיים שדנים עליהם כלולים ברוחניות, (ב) בכל יום יש דין באיזה ענין יומשך החסד, כי בעולמות אלו ההשפעה מופשטת מציוור גשמי.

(ז) והנה²⁸ העיכוב שיכול להיות בההמשכה ממדריגה למדריגה הוא כשהרצון שלו בהדבר הוא מצד השכל. מה-שאינ-כן כשהרצון הוא לפי שיש לו

(28) בהבא לקמן ראה פיה"מ שם פכ"ח (טז, ב-ג).

ביאורים במאמרי רבינו

לעשות, המעשה שישנו הוא רק אותו מעשה הכלול בשכל, שכן טרם החליט לעשות בפועל.

או שכוונתו שהמעשה כלול בשכל שבמחשבה ודיבור (ולא בהחלטת השכל), היינו שגם במחשבה איך לעשות מורגש קצת שהענין הוא ההבנה וההשקפה של האדם איך לעשות, ולא העשיה בפועל.

בפני עצמו על דרך מעשה שהוא ענין בפני עצמו ממחשבה ודיבור, כמבואר בביאור הקודם (לקו"ת ר"פ בלק).

יז "ועל דרך זה במחשבה ודיבור, שהמעשה כלול בהשכל" כלומר גם לאחרי המחשבה ודיבור איך

תענוג בזה, ובפרט כשיש תענוג עצמי שלמעלה מהשכל יח, אזי, ההמשכה מהרצון עד להמעשה היא במהירות, בלי עיכוב יט. דכשעולה ברצונו לרצות בהדבר, פועל הרצון מיד על השכל, שיבין בשכלו שראוי לרצות בהדבר, ומהשכל נמשך מיד להמחשבה ומהמחשבה לדיבור ומדיבור למעשה. וכל המשכות אלה הם במהירות בלי עיכוב. ושני ענינים בזה. (א) שלאחרי שהחליט בשכלו כללות הענין אינו צריך להתייעץ ולדון אם ראוי לחשוב לדבר ולעשות, היינו שבטוח שימשך בפועל. (ב) ויתירה מזו, שכל המשכות אלה [מהשכל למחשבה, מהמחשבה לדיבור ומדיבור למעשה] הם באופן דבדרך ממילא, כי מצד גודל הרצון והתענוג בהדבר לא ישקוט ולא ינוח עד שיהי' הדבר במעשה בפועל כ.

ועל דרך זה הוא בהנמשל למעלה, דכששורש ההמשכה הוא מבחינת רב חסד שלמעלה מהשתלשלות, אזי, נמשכת ההשפעה למטה, על ידי הדרגות דכל סדר ההשתלשלות, במהירות גדולה בלי עיכובים²⁹. דנוסף לזה שבהמשכה זו אין דינים שיעכבו ההמשכות שממדריגה למדריגה²⁹, הנה גם ההמשכות עצמם הם באופן דבדרך ממילא. וזהו שההמשכה דברכת כהנים היא במהירות כדלעיל סעיף א, כי ההמשכה דברכת כהנים היא מלמעלה מהשתלשלות [כמבואר במק"א³⁰ שבברכת כהנים יש גם המעלה דתפלה, שעל-ידי התפלה נמשך רצון חדש שלמעלה מהשתלשלות כא], ולכן ההמשכה היא במהירות.

תרכ"ט בתחלתו). ד"ה כה תברכו תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ס"ע שטו ואילך). לקו"ש ח"י ס"ע 38 ואילך, ובהנסמן שם.

29 לקו"ת פרשתנו שם (נה, ד ואילך). סהמ"צ מהצ"צ שבהערה 2 (קיב, ב).

30 ד"ה ריב"ל כל כהן שמברך כו' תרכ"ט (סה"מ

ביאורים במאמרי רבינו

התעסקות כדי להמשיך מהשכל למחשבה וכן הלאה, ו"אפשר שההחלטה השכלית לא תביא אותו למעשה, היינו שלא יחשוב אפילו בנוגע למעשה בפועל" (לעיל סעיף ה). אבל כאשר הרצון הוא מפני שיש לו תענוג בזה, הצורך במעשה בפועל עולה מעצמו, כי הרצון "לא ישקוט ולא ינוח עד שיהיה הדבר במעשה בפועל".

יח "תענוג עצמי שלמעלה מהשכל" "תענוג המורכב" היינו שמחמת שהבין בשכלו טוב הדבר, הרי הוא נמשך ומתענג מהדבר, ולמעלה מזה הוא "תענוג עצמי" הבא מצד הנפש כפי שהיא לעצמה, והיינו שמחמת שהנפש היא מבחינת חסד או גבורה וכדומה, לפיכך תענוגו בפועל יהיה בסוג זה.

כא "בברכת כהנים יש גם המעלה דתפלה .. רצון חדש שלמעלה מהשתלשלות"

דהנה החילוק שבין ברכה (שמברכים את פלוני) לתפלה (שמתפללים עבורו), שברכה היא מלשון בריכה שהיא בור עמוק בו קיבוץ מים או יין ומשם ממשיכים המים או היין, היינו שהוא מקור המים והיין כו'. וכן ברכה מלשון "המברך" שפירושו המשכה, דהיינו שענין הברכה הוא להמשיך את הדבר ממקורו, שכל זה הרי הוא

יט "אזי, ההמשכה .. היא במהירות, בלי עיכוב"

כח מוגבל כמו שכל נמצא במקומו ואינו מוכרח להשפיע על שאר הכוחות. מה-שאינ- כן כח שאינו מוגבל כמו רצון או תענוג, נמצא ומשפיע בכל הכוחות.

כ "בדרך ממילא..."

כלומר, כאשר אין לו תענוג דבבר נדרשת

סיכום: עיכוב יכול להיות כשהרצון הוא מצד השכל, אך כשיש לאדם תענוג בדבר כל ההמשכות הן במהירות, מבלי שצריך לדון על זה שוב וברוך ממילא. וכמו כן הוא ברוחניות, בהמשכות שהן למעלה מהשתלשלות, כמו ברכת כהנים.

ח) ויש להוסיף עוד ענין בהמעלה דברכת כהנים, שההמשכה דברכת כהנים היא מלמעלה מעלה ביותר [וכנ"ל ששורש ההמשכה היא למעלה מהשתלשלות] עד למטה מטה ביותר [וכנ"ל שההמשכה דברכת כהנים היא גם לאלה שמצד מדת הדין אינם ראויים ב]. וכיון שההמשכה דברכת כהנים היא במהירות ואינה מתעכבת, לכן, כשהשפעה נמשכת למטה היא בריבוי גדול כג. ועל-פי זה יש לבאר המשך הענינים בהדרוש שבלקו"ת³¹, שלאחרי שמבאר שההמשכה דברכת כהנים היא במהירות, מביא דרשת רז"ל³² עה"פ³³ יברכך ה' וישמרך, יברכך בממון כו' יברכך בבנים כו' וישמרך מן המזיקים, דלכאורה אינו מובן, הרי בדרשת רז"ל הנ"ל מבואר רק מהי ההמשכה (ברכה בממון ובבנים

31 נה, ד.

33 נשא ו, כד.

32 במדב"ר פי"א, ה.

ביאורים במאמרי רבינו

כב "גם לאלה שמצד מדת הדין אינם ראויים"

כאמור בסעיף הקודם "שבהמשכה זו אין דינים שיעכבו ההמשכות שממדריגה למדריגה". על כן ההמשכה היא לכל אחד – גם למי שאינו ראוי.

כג "במהירות .. בריבוי גדול"

כלומר, בברכת כהנים יש חיבור ב' הענינים, שהבחינה דלמעלה מעלה היא זאת שמגיעה למטה מטה, בשונה מהשפעה רגילה הבאה מצד סדר השתלשלות, שמלבד זה שהשפעה אינה מלמעלה מעלה (אלא מקורה בשכל) ואינה עד למטה מטה (אלא רק למי שראוי), בנוסף לכך, מכיון שיש דין ועיכוב בכל דרגה אזי ההשפעה מצטמצמת בכל דרגה לפי גדרה. מה-שאיין-כן בברכת כהנים מכיון שלא היה באמצע שלב של דין, אלא ההשפעה היתה מהמדריגה העליונה באופן אוטומטי, אזי ההשפעה היא המשך מהמדריגה העליונה ואינה מצטמצמת. וכיון שהמדריגה העליונה אינה מוגבלת אזי ההשפעה למטה מטה היא בריבוי גדול.

בסדר ההשתלשלות. ז"א שהברכה מועלת רק כאשר הדבר ישנו כבר במקורו אלא שמאיזו סיבה נתעכבה ההמשכה, ועל ידי הברכה היא נמשכת למטה. ראה במילואים.

מה-שאיין-כן תפלה ענינה בקשה מהקב"ה ש"יהי רצון" וכיו"ב, והיינו שיהיה רצון חדש כולל גם דבר חדש שלא היה במקור, ולכן מועלת התפילה שגם אם היתה גזירה על דבר לא טוב ח"ו יהפוך הקב"ה אותו לטוב, כי על-ידי תפלה מגיעים לבחינה שלמעלה מסדר השתלשלות.

אמנם הגבלה זו שברכה מועלת רק אם ישנו הדבר בשרשו ומקורו שייכת רק בברכתו של בשר ודם, מה-שאיין-כן בברכתו של הקב"ה שאינה קשורה כלל ח"ו במדידות והגבלות, יש בברכתו גם המעלה שבתפלה, ואף היא בכחה להביא ענין חדש שלא היה בשרשו ומקורו של המתברך. וכמו שהוא בברכת הקב"ה כן הוא גם בברכת כהנים, שהרי ברכת כהנים היא מצוה, היינו שהכהנים המברכים עושים זאת בשליחותו של הקב"ה, ושלוחו של אדם העליון כמותו, וברכתם ה"ה ברכתו של המשלח הקב"ה.

ושמירה מן המזיקים), ובלקוטי תורה מביא דרשה זו לענין שההמשכה היא במהירות שהוא לכאורה ענין אחר, ויש לומר הביאור בזה, דיברוך בממון ובבנים מורה על ריבוי ההשפעה שההשפעה היא בכל הענינים דבני חיי ומזוני [דביברוך בממון נכלל גם הברכה על חיי, דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב (-שכאשר נותן ה' שובע — לחיים הוא שנותן)³⁴], וענין וישמרך מן המזיקין מורה שהמשכת ההשפעה היא למטה מטה ביותר, אפילו למקום שצריך לשמירה מן המזיקין, והחיבור דשני ענינים אלה, שגם כשההשפעה נמשכת למטה מטה (וישמרך מן המזיקין) היא בריבוי גדול (יברוך בממון ובבנים), הוא לפי שההמשכה היא במהירות ואינה מתעכבת כו'.

סיכום: כיון שההמשכה של ברכת כהנים היא מלמעלה ביותר עד למטה ביותר ובמהירות, לפיכך היא נמשכת בריבוי גדול.

ט) ויש לומר, דהגם שברכת כהנים היתה לפני שפרח מטה אהרן ויגמול שקדים, כמ"ש³⁵ וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם כה ופרש"י ויברכם ברכת כהנים [וגם אז היתה ההמשכה דברכת כהנים במהירות], מכל-מקום, לאחרי שפרח מטה אהרן ניתוסף עליו בזה. כי כיון שהענין דפרח מטה אהרן גו' ויגמול שקדים בא על-ידי הערעור על הכהונה, הרי זה³⁶ דוגמת שטר שיצא עליו ערעור והוחזק בב"ד, שיש לו תוקף יותר משטר שלא הי' עליו ערעור³⁷. וכיתרון האור מן החושך³⁸ כו'. ועל-פי זה יש לבאר מ"ש בלקוטי תורה בסיום המאמר³⁹ שיש שקידה למוטב (היפך הטוב) כו' ולטוב, ושקדים דמטה אהרן הם שקדים טובים, די ש לומר, דזה שמביא בהמאמר שיש שקידה למוטב אף שלכאורה אינו קשור לתוכן המאמר הוא

(37) ראה טושו"ע חו"מ רסמ"ו.

(38) על-פי לשון הכתוב — קהלת ב, יג.

(39) נו, ב.

(34) תענית ח, ב.

(35) שמעני ט, כב.

(36) ראה פרש"י עה"פ פרשתנו יח, ח. וראה ספר השיחות ה'תש"א ע' 159 (בענין הגאולה די"ט כסלו).

ביאורים במאמרי רבינו

התרחש הנס שפרח מטה אהרן) אירע לאחר חטא המרגלים בתשעה באב.

כו "כיתרון האור מן החושך"

אימתי ניכרת מעלת האור כאשר הוא בא לאחר מצב של חושך (ספר הערכים ח"ב ע' תקעז).

כו "שקידה למוטב"

כפי שנאמר אצל ירמיה הנביא בנבואת החורבן "מקל שקד אני רואה .. כי שוקד אני על דברי לעשותו" (ירמיה א, יא-יב).

כד "החיבור דשני ענינים אלה..."

שכן מכיון שמדובר על השפעה למטה מטה במקום שאינו ראוי, השפע צריך להיות מאוד מצומצם. וזה שההשפעה היא למטה ובריבוי הוא מפני שנמשכת במהירות והיא אינה מתעכבת.

כה "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם" היה ביום השמיני למילואים הוא ראש חודש ניסן, ואילו ערעור קורח על הכהונה (שבעקבותיו

לרמז שבהשקדים טובים דמטה אהרן יש גם מעלת האתהפכא דמוטב לטוב.

ייש להוסיף, דזה שהקיום דכהונת אהרן לאחרי הערעור הי' על-ידי ויגמול שקדים, שענינם של שקדים הוא מהירות (כנ"ל סעיף א), הוא לפי שמעלת האתהפכא דמוטב לטוב שייכת גם לענין המהירות. ויש לומר הביאור בזה, כי ענין המהירות הוא שגם כשהשפעה נמשכת למטה מטה היא בריבוי גדול (כנ"ל סעיף ח). ובכדי שגם למטה תהי' ריבוי השפעה, צריך להיות המטה כלי לזה כו. ויש לומר, שמהטעמים על זה שהסיום והחותם דברכת כהנים הוא וישם לך שלום⁴⁰, הוא, כי הכלי לריבוי ברכה, ועד לריבוי בלתי מוגבל נדריבוי ההשפעה דברכת כהנים הוא (בשרשו) ריבוי בלתי מוגבל, וכנ"ל ששורש ההשפעה דברכת כהנים הוא למעלה מהשתלשלות], הוא השלום, דלא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום⁴¹. ועל-פי זה יש לבאר השייכות דמעלת האתהפכא לענין המהירות דשקדים, כי אמיתית ענין המהירות הוא, דזה שגם למטה ההשפעה היא בריבוי הוא לא רק מפני שהמשכה שחלמעלה אינה מתעכבת אלא גם שהחטה הוא כלי לזה כט על-ידי השלום שבו, ואמיתית ענין השלום הוא כשגם המוטב נהפך לטוב².

ותכלית השלימות דשלום זה (שגם האויב נהפך לאוהב) יהי' בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש, שאז יהי' שלום בריבוי וברכה בריבוי⁴², ריבוי בלתי מוגבל, כמ"ש⁴³ פרזות תשב ירושלים, בלי מדידות והגבלות.

סיכום: בברכת כהנים שאחרי פריחת מטה אהרון ניתוסף עילוי של אתהפכא, בדוגמת שטר שיצא עליו ערעור והוחזק בבית דין. וענין ההתהפכא מרומז אף הוא בשקדים, שכן ענין המהירות הוא שגם כשהשפעה למטה היא בריבוי, ולשם כך צריך שיהיה המטה כלי לזה, וזו גם ענין ה"שלום" בברכת כהנים.

42) אסת"ר בסופו.

40) נשא ו, כו.

43) זכרי' ב, ח. וראה פרש"י עה"פ.

41) סוף מס' עוקצין.

ביאורים במאמרי רבינו

כהנים נכתבה בתורה עוד קודם ענין האתהפכא ד"ויגמול שקדים". אלא ש'אמיתית' ענין המהירות היא כשהמטה כלי לזה, שאז ההשפעה תהיה בו בפנימיות ולא באופן מקיף.

ל "אמיתית ענין השלום הוא כשגם המוטב נהפך לטוב"

כלומר, ענין השלום יכול להיות בקדושה גופא ללא אתהפכא, כמובן גם מזה שענין "וישם לך שלום" נכתב בתורה עוד קודם מחלוקת קרח. אלא שאף-על-פי-כן אמיתית השלום היא לאחרי אתהפכא, כשגם המוטב נהפך לטוב.

כה "ובכדי שגם למטה תהיה ריבוי השפעה, צריך להיות המטה כלי לזה"

ראה היום יום ב' אדר ב': הברכה צריכה לאיזה דבר שתאחז בו, וכמו המטר על שדה חרושה וזרועה, או היורה ומלקוש על תבואת השדה והכרם. אבל בשדה בור לא חרושה ולא זרועה, אין המטר יורה ומלקוש מביאים תועלת. וכשמדובר על ריבוי ברכה, נדרשת הכנה מיוחדת.

כט "אמיתית ענין המהירות"

כלומר ענין המהירות יכול לבוא מצד למעלה, מכך שהשפעה באה מבחינת רב חסד. שלכן ברכת

סיכום כללי

סעיף א: הטעם שמטה אהרון גמל שקדים, כי הם ממהירים להגמר, בדומה להשפעה מאהרון ומברכת הכהנים שהן במהירות גדולה.

סעיף ב: שורש כל ההשפעות הוא מחסד של אצילות, ובכדי שיומשך שפע גשמי, החסד יורד משם ומשתלשל בכל המדרגות. הדין בראש-השנה וביום-הכפורים הוא שיומשך החסד לאדם במלכות דאצילות, והדין שאדם נידון בכל יום הוא (א) אם חסד זה ימשך לעולם הזה בגשמיות, (ב) ובאיזה ענין יומשך החסד.

סעיף ג: עיקר הדין באיזה ענין יומשך החסד הוא כשהחסד הנקצב מצומצם ולא מספיק, ולזה נדרשת תפילת צדיק כדי להחליף השפעת החסד מענין לענין. אך גם כשהחסד מספיק יש דין ומשפט על כל השפעה והשפעה ונדרשת תפילה.

סעיף ד: צריך להבין, הרי הדין בראש-השנה ויום-הכפורים הוא על האדם כמו שהוא למטה, וגם בנוגע לענינים פרטיים, ואם כן על מה אדם נידון בכל יום (הביאור לקמן סעיף (ד)).

סעיף ה: ויובן בהקדים המבואר שהמשכת ההשפעה למטה היא כמשל אדם הבא לכלל החלטה שראוי לעשות דבר מה, ואף על פי כן לא תמיד הדבר יגיע לידי פועל. כי כדי שיימשך מהנפש ויגיע לידי מעשה הסדר הוא מחשבה דיבור ומעשה, ובכל א' מהשלוש יתכן עיכוב בשני ענינים: א. ההחלטה אינה מכריחה שיירד למדרגה שתחתיו. ב. כדי להמשיך לדרגה שמתחת צריך לדון בזה עוד פעם.

סעיף ו: והנה אצילות היא בדוגמת השכל והמידות, ובריאה יצירה ועשיה בדוגמת מחשבה דיבור ומעשה, ועל פי זה מובן שגם אחר שנקצב לאדם בראש השנה וביום הכיפורים יתכן (א) שענין זה ישאר ברוחניות, כי בעולמות אלו גם ענינים גשמיים שדנים עליהם כלולים ברוחניות, (ב) בכל יום יש דין באיזה ענין יומשך החסד, כי בעולמות אלו ההשפעה מופשטת מציור גשמי (ומבוארת השאלה דלעיל סעיף ד).

סעיף ז: ברם עיכובים אלו הם כשהרצון הוא מצד השכל, אך כשיש לאדם תענוג בדבר כל ההמשכות הן במהירות, מבלי שצריך לדון על זה שוב ובדרך ממילא. וכמו כן הוא ברוחניות, בהמשכות שהן למעלה מהשתלשלות, כמו ברכת כהנים.

סעיף ח: ולהוסיף, שכיון שההמשכה של ברכת כהנים היא מלמעלה ביותר עד למטה ביותר ובמהירות, לפיכך היא נמשכת בריבוי גדול.

סעיף ט: ויש לומר שאחרי פריחת מטה אהרון ניתוסף בברכת כהנים עילוי של אתהפכא, בדוגמת שטר שיצא עליו ערעור והחוק בבית דין. וענין האתהפכא מרומז אף הוא בשקדים, שכן ענין המהירות כולל בקרבו גם שההשפעה הנמשכת למטה היא בריבוי, ולשם כך צריך שיהיה המטה כלי לזה, וזהו גם ענין ה"שלום" בברכת כהנים.

מילואים

כך הוא יכול להגיע לדרגת המעשה שם הוא יוצא מעצמו לגמרי (שער היחוד והאמונה עם שיעורי הרי"ב ע' 331).

לביאור טו: וכן, אדם חרש, שאינו שומע ואינו מדבר, היינו שיש בו רק מעשה ללא דיבור – אין הוא נחשב בן דעת, שכן מעשה בא מנפש החיונית ולא מנפש השכלית.

לביאור כא: ראיה לזה מיעקב בברכתו לבני יוסף, אשר שת ימינו על ראש אפרים ואת שמאלו על ראש מנשה, ואמר לו יוסף כי זה הבכור שים ימינך על ראשו, וימאן אביו ויאמר אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא הגוים. ולכאורה אינו מובן, כיון שיעקב ברך אותם הרי לכאורה יכול לברך את מנשה ברכה זו עצמה שזרעו יגדל מאפרים כי מנשה הבכור? אך הענין הוא כי הברכה אינה מחדשת דבר מעיקרו, כי אם (להבריך) להמשיך דבר הברכה ממקורו בלבד, לכן לא היה יכול יעקב לפעול בברכתו שיהיה מנשה גדול מאפרים מכיון שלא כך הוא במקור.

לביאור יג: שלושת לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה הם לא רק סוגי פעולות שונים אלא הם מבטאים שלוש דרגות בנפש האדם. עניינו של כוח המחשבה הוא התגלות השכל והמידות של האדם בו עצמו, כלומר גילוי לעצמו. עניינו של כוח הדיבור הוא יציאה והתגלות של האדם ומידותיו אל הזולת. בשלב זה עדיין מורגש עניינו של האדם המדבר – הוא המדבר אל הזולת ומגלה את ענייניו אליו. מה שאין כן בכוח המעשה ישנו ניתוק מדרגת האדם. כוח המעשה אינו מעביר את שכלו ורגשותיו של האדם לזולת אלא פועל בעולם הגשמי שמחוץ לאדם (ראה בהרחבה בביאור טו).

על פי זה מובן שהמעבר מדרגת הנפש של כוח המחשבה לדרגת הנפש של כוח המעשה חייב להיות באמצעות דרגת הדיבור. האדם אינו יכול לעבור מהמחשבה שבה האדם נמצא בתוך עצמו למעשה שעניינו הוא ניתוק מאישיותו שלו. תהליך הניתוק מוכרח להתחיל מדרגת הדיבור, שבה עדיין ישנו קשר עם מציאותו הוא, ורק אחר

החזקת מכון 'ביאורים במאמרי רבינו'

מוקדשת לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
על-ידי ועד ידידי המכון

ר' שמואל ומשפחתו שיחיו אייזנברג
הרב לייבל ומשפחתו שיחיו בוימגארטען
הרב יהודה ומשפחתו שיחיו דוידאוו
ר' מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו פישר
ר' ראובן ומשפחתו שיחיו קיל

קובץ זה נדפס לזכות הנגיד החסידי

הרה"ח ר' **יוסף יצחק הכהן שיחי' גוטניק**

מלבורן - אוסטרליה

אשר נדבה רוחו לפתוח את רזי תורת רבנו בפני קהל רחב של לומדי
תורת החסידות ולהפיצה ככל האפשר 'חוצה'.
זכות התקשרות הרבים באילנא דחיי, על ידי לימוד תורת רבנו,
תעמוד לו לזכות בקיום כל ברכות רבנו אליו במילואם וכפשוטם
ולרוות נחת רב מכל יוצאי חלציו, בגשמיות וברוחניות.

קובץ זה נדפס

לזכות החתן התמים

הרב **לוי יצחק** והכלה מרת **חיה מושקא** שיחיו

וולף

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת אור לכ"א סיון ה'תשפ"א.

על-ידי ולזכות הוריהם

הרב **אברהם** וזוגתו מרת **חיה מרים** שיחיו

וולף